

BOSHLANG‘ICH SINFI O‘QUVCHILARIDA DARS DAN VA SINFDAN TASHQARI MASHG‘ULOTLAR O‘TKAZISHNING NAZARIY ASOSLARI

Kasimov Asror Abdulloyevich
Buxoro davlat pedagogika instituti
<https://doi.org/10.53885/edinres.2024.2.2.024>

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang‘ich sinfi o‘quvchilarining ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish texnologiyalarini takomillashtirish yo‘llari, ta‘lim jarayonida o‘quvchilarini interfaol metodlar hamda o‘yinlar asosida ijodkorligini rivojlantirish, yo‘llari va samaradorligi haqida bayon qilingan.

Kalit so‘zlar: Boshlang‘ich sinf, bolalar, maktab, qobiliyat, mashg‘ulot, dastur, ijtimoiy moslashuv, nutq, darsdan tashqari.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ВНЕКЛАССНОЙ И ВНЕКЛАССНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ.

Аннотация: В данной статье описаны пути совершенствования технологий развития творческих способностей учащихся младших классов, способы и эффективность развития творческих способностей учащихся на основе интерактивных методов и игр в образовательном процессе.

Ключевые слова: Начальный класс, дети, школа, способности, деятельность, программа, социальная адаптация, речь, внеклассное занятие.

THEORETICAL FOUNDATIONS OF EXTRACURRICULAR AND EXTRACURRICULAR ACTIVITIES OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS.

Abstract: This article describes ways to improve technologies for developing the creative abilities of primary school students, methods and effectiveness of developing students' creative abilities based on interactive methods and games in the educational process.

Key words: Primary class, children, school, abilities, activities, program, social adaptation, speech, extracurricular activities.

Kirish: O‘rta maktabni tugatgandan so‘ng, ko‘pchilik o‘zlari qatnashgan sinfdan tashqari mashg‘ulotlarni yaxshi eslashadi. Ular to‘garak, to‘garak, musobaqa va musobaqalar tufayli qimmatli saboq olganini tushunadi. Chet eldagi barcha maktab-internatlar o‘quv rejasidan tashqari turli xil tadbirlarni taklif qiladi: futbol, tennis, teatr san‘ati, qo‘shiq, raqs, qilichbozlik, munozara, shaxmat, tillar va boshqalar. To‘garaklar va bo‘limlar o‘quvchilarning ufqlarini kengaytiradi, sevimli mashg‘ulotlariga kirishish va tinch, osoyishta muhitda nimanidir o‘rganish imkonini beradi. Xuddi shunday muhimi, sinfdan tashqari mashg‘ulotlar yoshlarning hayotiy ko‘nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

Asosiy qism: Chet elda maktab ta‘limi shaxsning zaif tomonlarini ishlab chiqish va kuchli tomonlarini mustahkamlash imkonini beradi. Bu o‘quv dasturining o‘zi va barcha sinfdan tashqari mashg‘ulotlarning maqsadi. Maktablar uchun ustuvor vazifalardan biri ijtimoiy ko‘nikmalarni rivojlantirishdir. Bolalar guruhdagi boshqalar bilan aqlli munosabatda bo‘lish uchun turli madaniyatlar va nuqtai nazarlarni hurmat qilishni o‘rganadilar. Bu ularning birgalikda o‘shishga yordam beradi, bir-biriga o‘zaro hurmat va o‘ziga ishonch asoslarini yaratishga yordam beradi. Xorijdagi o‘rta maktab o‘quvchilari nafaqat samarali va to‘g‘ri muloqot qilishni o‘rganadilar, balki jamiyatga hissa qo‘shishga qodir ekanliklarini ham tushunadilar. Xorijda maktabda o‘qish yoshlarning ijodiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi. Sinfdan tashqari mashg‘ulotlar ijodkorlik va tashqarida fikrlashni talab qiladi, bu sizni odatdagidan tashqariga chiqishga majbur qiladi. Masalan, o‘quvchilar o‘z fikrini erkin ifodalash muhim bo‘lgan xoreografiya bilan shug‘ullanadi, bahs-munozaralarda qatnashadi, notiqlik va mantiqni namoyon etadi, dasturlash to‘garaklariga a‘zo bo‘ladi, innovatsion dasturlar ishlab chiqadi. Ijodiy yondashuv sizga ko‘proq narsaga erishishga imkon beradi va odatdagidan tashqariga chiqishga intiladigan odamlar muvaffaqiyatli etakchiga aylanadi. Chet eldagi maktab ta‘limi sizga vaqtni oqilona boshqarishni o‘rgatadi. Vaqtni boshqarish talabalarga akademik va ijtimoiy hayotda yordam beradi, mas‘uliyat va majburiyatni o‘rgatadi. O‘rta maktab o‘quvchilari uy

vazifalarini bajarishda va to'garaklarga borishda o'zlariga ishonishlari kerak, chunki ularning ota-onalari nazorat funktsiyasini o'z zimmlariga olishmaydi. Kunni rejalashtirish va belgilangan muddatlarga rioya qilish qobiliyati yoshlarga nafaqat maktabda, balki universitetda, ishda va umuman hayotda yordam beradi. O'qituvchining o'zi rahbarlik qilayotgan fan bo'yicha darsdan tashqari ishlari maktabdagi o'quv-tarbiyaviy ishning tarkibiy qismi hisoblanadi.

Sinfdan tashqari ishlar: O'quvchilar uchun darsdan tashqari turli tadbirlarni tashkil etishdir. Bu ish maktab o'quvchilarining ijodiy qobiliyatini rivojlantirish, ularni sog'lom turmush tarziga jalb etish, kasbiy jihatdan o'zini-o'zi belgilashiga ko'maklashish, jamiyat hayotiga moslashishga qaratilgan. Hozirgi vaqtda sinfdan tashqari ishlarni tashkil etish ko'pincha umumiy ta'lim yo'lidan boradi, uning uslub va vositalaridan ko'chiriladi. Bu usul, albatta, texnologik bo'lib, amalga oshirilayotgan o'quv jarayonining mazmunini va natijalarini qayd etishga imkon beradi, lekin u darsdan tashqari mashg'ulotlarning xususiyatlarini aniqlamaydi va shuning uchun o'quv jarayonining natijalariga erishishga imkon bermaydi. Shu bilan birga, ko'pincha sinfdan tashqari mashg'ulotlar darsi darsdan farq qilmaydi.

Har xil turdagi faoliyatning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda - sinfdan tashqari va darsdan tashqari - mashg'ulotlarni shunday qurish kerakki, ularning o'tkazilishi bolaning psixologik va jismoniy yukini tushirish, shaxsiy va meta-kabi shakllanish faktidir. Sinfdan tashqari mashg'ulotlar mashg'ulotlar majmui bilan cheklanib qolmasdan, balki maqsadli qurilganligi va rejalashtirilgan natijalarga erishishni ta'minlashi muhim. Sinfdan tashqari ish shakllarining quyidagi ko'rinishi eng keng tarqalgan: individual, doira, birlashtiruvchi va ommaviy. Individual ish - bu individual talabalarning o'z-o'zini tarbiyalashga qaratilgan mustaqil faoliyati.

Sinfdan tashqari ishlar — umumiy o'rta ta'lim maktabi o'quv tarbiyaviy ishining tarkibiy qismi, o'quvchilarning bo'sh vaqtini tashkil etish shakllaridan biri. Sinfdan tashqari ishlar o'quvchilarni barkamol shaxs sifatida shakllantirish va ularni hayotga tayyorlashda keng imkoniyatlar yaratadi. Sinfdan tashqari ishlarga o'quvchilar bilan o'tkaziladigan va ularga tarbiya hamda bilim berishga qaratilgan turli xil mashg'ulotlar tizimi kiradi. Bunday mashg'ulotlar pedagogik jamoa, sinf rahbari, yoshlar tashkilotlari rahbarligi va bolalarning o'z-o'zini boshqarish tashkilotlari tomonidan darsdan tashqari vaqtda uyushtiriladi. O'quvchilarning sinfdan tashqari ishlarni tashkil etishda o'quvchilar saroylari, yosh texniklar, yosh tabiatshunoslar, yosh sayyohlar klubi va maktabdan tashqari boshqa muassasalar katta yordam beradi. Sinfdan tashqari ishlarning asosiy shakllari sifatida ommaviy ishlar (maktab klublaridagi tadbirlar, kecha, munozara va tanlovlar o'tkazish, viktorina va ko'rgazmalar uyushtirish, tabiat qo'yniga, maktab va muzeylarga ekskursiyalarga chiqish), to'garak ishlari (o'quvchilarning turli to'garaklar, sport seksiyalari, ansambllardagi qatnashishlari), mustaqil ishlar (o'quvchilarning sinfdan tashqari o'qishi, kolleksiya to'plashi, texnika, musiqa, tasviriy san'at, chizmachilik va sh.k. bilan mustaqil shug'ullanishi) ni ko'rsatish mumkin.

O'rta maktab o'quvchilari uchun nima uchun qo'shimcha mashg'ulotlar muhim va ular nimani rivojlantirishadi? Umumiy savol. Chet elda o'rta maktab o'quvchilaridan so'radi. Unga javoban talabalar darsdan keyin nima qilishlarini aytishadi, ular qaysi klublarda, va nima uchun ular bu sevimli mashg'ulotni tanladilar. Maktab ta'limi chet elda shaxsiyatning zaif tomonlarini ishlab chiqishga va kuchlilarini mustahkamlashga imkon beradi. Trening dasturi va barcha qo'shimcha mashg'ulotlar bunga qaratilgan. Maktablar uchun ustuvor vazifalardan biri bu ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishdir. Bolalar guruhdagi boshqa odamlar bilan birgalikda o'zaro hamkorlik qilish uchun turli xil madaniyatlar va qarashlarni hurmat qilishni o'rganadilar. Bu ularga birgalikda o'sishga yordam beradi, bir-birlariga o'zaro hurmat va o'z-o'zini himoya qilishda yordam berishga yordam beradi. Chet elda o'rta maktab o'quvchilari nafaqat samarali va to'g'ri muloqot qilishni o'rganadilar, balki jamiyatga hissa qo'shishga ham o'rgatiladi.

Sinfdan tashqari ishlar tasnifi. Zamonaviy sinfdan tashqari mashg'ulotlar har qanday o'qituvchining eng muhim qismlaridan biri hisoblanadi. Bunday tadbirlarni amalga oshirish o'quvchilarga tarbiyaviy ta'sir ko'rsatadi. Hozirgi vaqtda maktab muassasasidagi darsdan tashqari mashg'ulotlarda jamoadagi ba'zi mashg'ulotlar yoki mashg'ulotlarni tushunish odatiy holdir, bu to'g'ridan-to'g'ri o'qituvchining o'zi yoki maktabning qolgan xodimlari tomonidan amalga oshirilishi kerak. Bunday harakatlar, qoida tariqasida, har qanday yosh toifasidagi o'quvchilar uchun tarbiyaviy xususiyatga ega bo'lishi kerak. Bugungi kunga kelib, maktabda turli xil faoliyat shakllari mavjud, ammo bu haqda keyinroq. Asosan, ko'pincha bunday tadbirlarga turli xil o'yinlar, o'quv ekskursiyalari, muzeylarga tashriflar va boshqalar kiradi. Bunday o'qitish usullarining samaradorligi va samaradorligi ko'p jihatdan bunday o'quv jarayonining usullari va usullarini tanlashga bog'liq. Shu bilan birga, maktab o'quvchilariga to'g'ri

xulq-atvor va maktab tadbirlarining turlarini samarali tanlash bilan ta'sir qilish muhimligini e'tibordan chetda qoldirib bo'lmaydi. Har qanday o'qituvchi biladiki, ko'pincha o'quvchining ma'lum bir maktab intizomiga bo'lgan qiziqishi faqat biron bir sinfdan tashqari mashg'ulot o'tkazilganda paydo bo'lishi mumkin. Aynan bir xil usullar zamonaviy talabning kelajakdagi kasbini tanlashga katta ta'sir ko'rsatishi mumkin. Xo'sh, ehtimol, ko'pchilik bugungi kunda qanday maktab tadbirlari mavjudligini bilishni xohlaydi? Asosan, maktabda faoliyatni amalga oshirish turli usullarga asoslangan bo'lishi mumkin. Maktabda eng keng tarqalgan ishlar ijodiy faoliyat, turli to'garaklar, turli ko'rgazmalar, olimpiadalar va jamoaviy musobaqalar tashkil etish hisoblanadi. Bundan kam qiziqarli maktab tadbirlari o'qituvchi yoki qolgan maktab xodimlari tomonidan ommaviy bayramlar, shuningdek, katta yoshdagi o'quvchilar uchun konferentsiyalar tashkil etish hisoblanadi. Bundan tashqari, har bir bunday hodisa uni bir necha bosqichda amalga oshirishni nazarda tutadi. Birinchi qadam tadbirga tayyorgarlik ko'rishdir. Ikkinchi bosqich muayyan maktab tadbirini o'tkazish jarayonini o'z ichiga oladi. Va nihoyat, uchinchi bosqich - bajarilgan ishlarni tahlil qilish. Maktabdan tashqari maktab faoliyatining tashkilotchilari odatda o'qituvchilardan ushbu turdagi faoliyatni tayyorlash uchun mo'ljallangan ma'lum xarajatlarni to'lashni talab qiladilar, chunki ma'lum bir mavzu bo'yicha qiziqarli va ma'lumotli materialni topish kerak. Zero, bu tadbir, avvalo, maktab o'quvchilarini nafaqat qiziqtirishi, balki ularni ana shunday hayratlanarli ilm olamiga jalb qilishi kerak. Shu bilan birga, muayyan hodisaning barcha mavjud bosqichlarini diqqat bilan rejalashtirish, ma'lumotni taqdim etish usullari va vositalarini tanlash, darsni tashkil etish turini aniqlash kerak. Axir, faqat shunday vaziyatda, maktabdagi voqealarning barcha bunday rivojlanishi, oxir-oqibat, eng samarali natijalarni berishi mumkin. Bundan tashqari, o'qituvchi ishda qanday stsenariylardan foydalanishi mumkinligiga kelsak, shuni ta'kidlash kerakki, maktab muassasasidagi voqea stsenariysining o'zi voqea mazmunini har tomonlama ishlab chiqishni nazarda tutadi. to'g'ri mantiqiy zanjir. To'g'ridan-to'g'ri stsenariyning o'zida tadbirning asosiy mavzusi, shuningdek, yakuniy maqsadlar to'liq ochib berilishi kerak. Bunday maktab stsenariysini yozishda umumiy vazifani konkretlashtirish, jamiyatni eng ko'p tashvishga solayotgan ko'tarilgan masalaning eng muammoli nuqtalarini izlash va yoritish eng muhim shart hisoblanadi. Maktabdan tashqari har qanday tadbir ko'pincha ma'lum bir bayramga, ma'lum bir shaxsga yoki muhim voqeaga to'g'ri keladi.

Ko'p jihatdan, har qanday maktab tadbiri uchun oldindan tuzilgan skript maktab o'quvchilarining yoshiga mos kelishi kerakligi ham muhimdir. Bugungi kunda maktabda giyohvand moddalarning inson tanasiga ta'siri yoki hayvonlarning ayrim turlari bilan aloqa qilishda xavfsizlik qoidalari kabi juda muhim masalani ko'taradigan tadbirlar tez-tez o'tkaziladi.

Shunday qilib, bugungi kunda maktabda qanday tadbirlar mavjudligi bilan hamma narsa aniq, lekin ular nima uchun mo'ljallanganligini hali ham aniqlashtirish kerak. Bajarilgan bunday ish, natijada maksimal foyda keltirishi uchun, hodisaning stsenariysi har qanday holatda ham yaxshi ishlab chiqilgan va mantiqiy bayon qilingan aniq syujetdan iborat bo'lishi kerak. Shu bilan birga, konfliktli vaziyatning mavjudligi bu erda majburiy element hisoblanadi. Axir, bunday elementsiz stsenariy unchalik yorqin bo'lmasligi va maktab o'quvchilarining e'tiborini tortmasligi mumkin. Turli shakllardagi maktab tadbiri tugallangandan so'ng, o'qituvchi ushbu hodisani tahlil qilishi kerak. Hozirgi vaqtda psixologik-pedagogik tahlil va shunga mos ravishda mavzu-mazmun tahlili niqobi ostida zamonaviy maktab tadbirlarining bir nechta turlari mavjud. Ikkinchi variantda esa voqeaning mazmun-mohiyati va foydalanilgan axloqiy tarbiya usullari tahlil qilinadi. Ammo birinchi holda, voqeani o'qituvchining o'zi nuqtai nazaridan ko'rib chiqish kerak. Bunday vaziyatda ma'lum bir voqea mavzusining asosligi baholanadi. Va shundan keyingina siz maktabdagi muayyan tadbirning asosiy maqsad va vazifalarini tahlil qilishni boshlashingiz mumkin. Bunday darslar davomida maktab o'quvchilarining faolligi o'qituvchining tanlangan maktab materialini o'quvchilarga qanchalik yetkaza olganligini va tadbirni o'tkazish usullari to'g'ri tanlanganligini baholash imkonini beradi. Va nihoyat, bunday mustaqil tahlilning eng oxirgi bosqichi voqeaning pedagogik ahamiyatini va har qanday o'quvchining individual yoki bevosita jamoada keyingi rivojlanishi uchun harakatlarning ahamiyatini aniqlash hisoblanadi. Har qanday o'qituvchi, hamma narsadan tashqari, bajarilgan harakatlarning o'zini o'zi tahlil qilishi kerak. Bunday tahlil maktab tadbirini iloji boricha samarali o'tkazish mumkinmi yoki yo'qligini to'g'ri baholashga imkon beradi. Bundan tashqari, o'qituvchi o'zining o'qituvchilik mahorati darajasini ham aniqlashi mumkin. Ehtimol, tadbir tashkilotchisi shundan keyin nimani tuzatish kerakligini va nimani butunlay chiqarib tashlash kerakligini aniq belgilashi mumkin. Shunday qilib, bugungi kunda maktab tadbirlarining ko'plab turlari va shakllari

mavjud bo'lsa-da, ularning barchasi bolaning rivojlanishiga va muayyan muhim muammolarni hal qilishga qaratilgan.

Maktabdagi sinfdan tashqari ishlar-maktab ta'lim jarayonining ajralmas qismi, asosiy ta'lim dasturi bo'lib, o'quv va sinfdan tashqari mashg'ulotlar muammolarini kompleksda hal qilish uchun mo'ljallangan, o'quvchilar faoliyatini tashkil etish shakllaridan biridir. Sinf va sinfdan tashqari ishlar o'rtasidagi uzluksizlik nafaqat o'quvchilarning unda ishtirok etishga tayyorligini oshirish orqali faoliyatini rag'batlantiradi, balki o'quv va darsdan tashqari mashg'ulotlar motivlarini o'zida mujassamlashtirib, bilim, ko'nikma va malakalarni amalda qo'llash imkonini beradi. Davomiylikni saqlash natijasi darsda olingan bilim, ko'nikma va malakalarni takomillashtirish va mustahkamlashdir.

Sinfdan tashqari ishlarining maqsadi - bolalarda bilim va ijodga bo'lgan qiziqishni rivojlantirish, o'quvchilarning shaxsiy va kasbiy o'zini o'zi belgilashiga ko'maklashish, ularni jamiyat hayotiga moslashtirish, sog'lom turmush tarzini joriy etishdir.

Sinfdan tashqari ishlarni tashkil etishning asosiy vazifalari:

o'quvchilarning turli faoliyat turlariga qiziqishlari, moyilliklari, qobiliyatlari va imkoniyatlarini aniqlash;

har bir bolaning tanlangan sinfdan tashqari faoliyat sohasida rivojlanishi uchun sharoit yaratish;

o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalari tizimini shakllantirish;

ijodiy faoliyat tajribasini, bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish;

o'quvchilarning olgan bilim, ko'nikma va malakalarini amalga oshirishlari uchun shart-sharoitlar yaratish;

maktab o'quvchilari va jamiyat o'rtasidagi aloqa doirasini kengaytirish;

o'qishda qiyinchiliklarga duch kelgan bolalar bilan tuzatish ishlari.

Sinfdan tashqari ishlar o'quvchilarning dunyoqarashini kengaytiradi, ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradi va hokazo. -Talabalarda intizom va mas'uliyat, o'qishga bo'lgan qiziqish, sinfda ishlash samaradorligi, o'qituvchilar va ularning do'stlariga nisbatan yaxshi niyat rivojlanadi. Maktabda sinfdan tashqari mashg'ulotlar tizimini tashkil etishning ko'plab variantlari bo'lishi mumkin. Har bir aniq holatda, maktabning asosiy ta'lim dasturida ko'rsatilgan va uning barcha bo'limlari bilan bog'liq bo'lgan vazifalardan kelib chiqish kerak (o'quvchilarning universal ta'lim faoliyatini shakllantirish dasturi, sog'lom va xavfsiz turmush tarzi madaniyati va boshqalar)

Sinfdan tashqari to'garak ishlari fan, amaliy ijod, san'at yoki sportning ma'lum bir sohasiga qiziqish va ijodiy qobiliyatlarni aniqlash va rivojlantirishga yordam beradi. Bu erda eng ommabop shakllar - sevimli mashg'ulot guruhlari va sport seksiyalari (mavzu, texnik, sport, badiiy). To'garaklarda har xil turdagi darslar o'tkaziladi: adabiyot asarlarini muhokama qilish, ekskursiyalar, laboratoriya mashg'ulotlari, hunarmandchilik qilish va boshqalar. To'garakning yil davomidagi faoliyati to'g'risidagi hisobot ko'rgazma, ko'rik yoki bolalar ijodiyoti festivali shaklida amalga oshiriladi. va boshqalar.

Sinfdan tashqari mashg'ulotlarni o'tkazish metodikasi Sinfdan tashqari ishlar pedagogik faoliyatning muhim elementidir. Darsning vaqti cheklangan, sinfdan tashqari mashg'ulotlar darsda boshlangan jarayonni davom ettiradi va chuqurlashtiradi, shuningdek, bo'sh vaqtni qiziqarli va ma'rifiy o'tkazishni ta'minlaydi.

Sinfdan tashqari mashg'ulot nima Dars davomida hamma bolalar ham o'zlarining ijodiy va intellektual salohiyatini to'liq ochib bera olmaydilar. Barcha sinfdan tashqari mashg'ulotlarning umumiy maqsadi maktab o'quvchilarini barkamol ta'lim va har tomonlama rivojlantirishdir. Ular bolalarda dunyoga, ularning shaxsiyatiga nisbatan ma'lum qadriyatlar va munosabatlar tizimini shakllantirishga yordam beradi; milliy va jamoat madaniyati va an'analari bilan tanishtirish.

Sinfdan tashqari ishlarining shakllari

Ular ko'p jihatdan o'qituvchi oldida turgan mavzu, maqsad va vazifalarga, shuningdek, o'quvchilarning yoshiga bog'liq. Eng keng tarqalganlari orasida quyidagilar mavjud:

Munozaralar: Ular mavzu yoki muammoli masalani muhokama qilishni nazarda tutadi. Ular o'z nuqtai nazarini ifoda etish va himoya qilish qobiliyatini rivojlantiradilar. Bu munozaralar, davra suhbatlari, ma'ruzalar, keyin muhokamalar bo'lishi mumkin.

Musobaqalar: Musobaqa tadbirlari bolalarga o'zlarining individual qobiliyatlarini namoyish etish, muloqot qobiliyatlari va kuchli irodali fazilatlarini rivojlantirishga imkon beradi (shou tanlovlari, viktorinalar, KVN).

Ijodiy tadbirlar: Ular ijodiy moyillikni aniqlash va rivojlantirishga, estetik didni tarbiyalashga yordam beradi. O'qituvchi bolalarni bayram, festival, kontsert, ko'rgazma tashkil etishga taklif qilishi mumkin.

O'yinlar: Ular hayotiy vaziyatlarni qayta yaratadi, shaxslararo muloqot ko'nikmalarini rivojlantiradi, sotsializatsiyani rag'batlantiradi va izolyatsiya to'sig'ini engishga yordam beradi. Bu rolli o'yin, tarixiy epizodni sahnalashtirish yoki adabiy asardan sahna bo'lishi mumkin.

Darsdan tashqari mashg'ulotlar: Bu teatrga, filarmoniyaga tashrif, muzey yoki botanika bog'iga ekskursiyani o'z ichiga oladi.

Sinfdan tashqari ishlarning bosqichlari: Har qanday hodisa jarayon bo'lib, tayyorgarlik, tashkil etish, amalda amalga oshirish va tahlil qilishni o'z ichiga oladi.

Tayyorgarlik: Ushbu bosqichda o'qituvchi qaysi mavzu va ta'lim yo'nalishi ma'lum bir sinf va har bir o'quvchi uchun eng qiziqarli bo'lishini aniqlaydi. Buning uchun siz o'quvchilar va ularning ota-onalari o'rtasida so'rov o'tkazishingiz mumkin. Mavzuni aniqlagandan so'ng, o'qituvchi sinf (va agar xohlasa, ularning oilalari) bilan birgalikda tadbirning maqsad va vazifalarini belgilaydi, uning shaklini tanlaydi, reja tuzadi, zarur materiallar va jihozlarni belgilaydi.

Sinfnı rejalashtirish va tashkil etishga jalb qilish ham ta'lim faoliyatining bir qismidir.

Sinfdan tashqari mashg'ulotlar bir nechta vazifalarni o'z ichiga oladi:

o'quvchilarning fan bo'yicha dunyoqarashini kengaytirish va bilimlarini chuqurlashtirish;

tadqiqot ko'nikmalarini rivojlantirish, uzoq muddatli kuzatishlar o'tkazish, oddiy tajribalar o'rnatish va boshqalar;

ekologik ta'lim; boshlang'ich maktab o'quvchilari uchun ochiq bo'lgan ekologik ko'nikmalarni rivojlantirish;

tabiat haqidagi bilimlarni targ'ib qilish qobiliyatini rivojlantirish;

shaxsiy kommunikativ fazilatlarini rivojlantirish.

Birinchidan, ommaviy ishlarni ko'rib chiqaylik. Ommaviy ish deyarli barcha kichik maktab o'quvchilariga qatnashish imkonini beradi. Tayyorgarlik erta boshlanadi. Har bir bola o'z qiziqishiga qarab nimadir bilan band bo'ladi, kimdir dizayn bilan shug'ullanadi, kimdir o'rgatadi va material tayyorlaydi. Bunday faoliyatga ilmiy va badiiy mazmun kiradi. Bunday tadbirda eng muhim vazifa ilmiy kecha taqdimotidir.

Yurish va ekspeditsiyalar o'quvchilarning bilim qiziqishlarini rivojlantirishga katta ta'sir ko'rsatadi. Kichik maktab o'quvchilari uchun bunday yurishlar 30-40 daqiqa davom etishi kerak. Kattaroq maktab o'quvchilari uchun bir necha kun davom etishi mumkin (masalan, yozgi sog'lomlashtirish lagerida). Ushbu tadbirlarning maqsadi bolalarni o'z mintaqasining xususiyatlari bilan tanishtirish, o'simliklar, daryolar va boshqalarni o'rganishdir.

Xulosa: Xulosa qilib shuni aytish mumkinki Sinfdan tashqari to'garak ishlari fan, amaliy ijod, san'at yoki sportning ma'lum bir sohasiga qiziqish va ijodiy qobiliyatlarni aniqlash va rivojlantirishga yordam beradi. Bu erda eng ommabop shakllar - sevimli mashg'ulot guruhlari va sport seksiyalari (mavzu, texnik, sport, badiiy). To'garaklarda har xil turdagi darslar o'tkaziladi: adabiyot asarlarini muhokama qilish, ekskursiyalar, laboratoriya mashg'ulotlari, hunarmandchilik qilish va boshqalar. To'garakning yil davomidagi faoliyati to'g'risidagi hisobot ko'rgazma, ko'rik yoki bolalar ijodiyoti festivali shaklida amalga oshiriladi. va boshqalar.

Zero, bu tadbir, avvalo, maktab o'quvchilarini nafaqat qiziqtirishi, balki ularni ana shunday hayratlanarli ilm olamiga jalb qilishi kerak. Shu bilan birga, muayyan hodisaning barcha mavjud bosqichlarini diqqat bilan rejalashtirish, ma'lumotni taqdim etish usullari va vositalarini tanlash, darsni tashkil etish turini aniqlash kerak

ADABIYOTLAR

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси.-Тошкент: Ўзбекистон, 2017. – 77

2. Ўзбекистон Республикаси “Таълим тўғрисида”ги қонуни. палатаси томонидан 2020 йил 19 майда қабул қилинган Сенат томонидан 2020 йил 7 августда маъқулланган. ЎРҚ-637. 23.09.2021. <https://lex.uz/ru/docs>

3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Олий маълумотли мутахассислар тайёрлаш сифатини оширишда иқтисодиёт соҳалари ва тармоқларининг иштирокини янада кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида” 2017 йил 27 июлдаги ПҚ-3151-сон қарори.

4. Выготский Л. С. Мышление и речь: монография - Москва: Директ-Медиа, 2014.-570 с.